Kalendarium

Życie i twórczość Zofii Kossak

Powieściopisarka i publicystka, wnuczka Juliusza Kossaka, córka Tadeusza Kossaka i Anny z Kisielnickich

- Urodziła się 10 sierpnia 1889 roku w Kośminie koło Dęblina.
- Dzieciństwo i młodość spędziła na Lubelszczyźnie i na Wołyniu.
- Pani Zofia wcześnie zaczęła czytać książki.
- Od 1906 roku była nauczycielką w szkółce Polskiej Macierzy Szkolnej.
- W latach 1912-1913 studiowała malarstwo w Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie, a w latach 1913-1914 rysunek w Szkole Rysunku w Genewie.
- Zadebiutowała w 1913 roku krótkimi opowiadaniami.
- W roku 1915 poślubiła Stefana Szczuckiego i zamieszkała w Nowosielscy.
- Tam przeżyła z dwojgiem małych dzieci dramatyczne wydarzenia rewolucji październikowej.
- Wspomnienia opisała w swej książce o charakterze autobiograficznego pamiętnika pt. *Pożoga - wspomnienia z Wołynia 1917-1919* (1922).
- W roku 1922 zmarł mąż Zofii i pisarka przeniosła się z Wołynia na stałe do majątku ojca w Górkach Wielkich koło Cieszyna.
- Pisarka zajęła się studiowaniem dziejów Śląska.
- W 1925 roku wyszła powtórnie za mąż za majora dyplomowanego Zygmunta Szatkowskiego.
- Zofia Kossak rozpoczęła powieściopisarstwo historyczne utworami: *Beatum scelus* (1924), *Z miłości* (1926), *Złota wolność* (1928).
- W roku 1929 ukazał się zbiór jedenastu zbeletryzowanych legend o świętych pt. *Szaleńcy Boży*.
- **W 1930 roku powstała powieść historyczna *Legnickie pole*.** Tematykę dziejów Śląska przedstawiła w zbiorach opowiadań *Wielcy i mali* (1927) oraz *Nieznany kraj* (1932).
- Tematem, który pasjonował pisarkę, były wyprawy krzyżowe.
- Odbyła pielgrzymkę do Ziemi Świętej, dotarła do Egiptu, Aten, Stambułu.
- Po sześciu latach powstała trylogia, złożona z sześciu książek: cz. I pt. *Krzyżowcy* (1935), składająca się z czterech tomów (*Bóg tak chce. Fides Graeca, Wieża trzech sióstr, Jerozolima wyzwolona*), cz. II pt. *Król trędowaty* i cz. III pt. *Bez oręża* (1937).
- Dzieło to przyniosło autorce wielki rozgłos i znaczące nagrody: Złoty Wawrzyn Polskiej Akademii Literatury, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, hiszpański Krzyż Zasługi Zakonu Rycerskiego św. Łazarza oraz nagroda czytelników „Wiadomości Literackich".
- W roku 1939 Zofia Kossak napisała jeszcze dwie powieści historyczne z XVII wieku: *Suknia Dejaniry* oraz *Trembowla*.
- Ważne miejsce w jej twórczości zajmują utwory dla dzieci i młodzieży: *Kłopoty Kacperka góreckiego skrzata* (1926), *Topsy i Lupus* (1931), zbiór nowel *Bursztyny* (1936), powieść *Puszkarz Orbano* (1936), *Gród nad jeziorem* (1938), *Na Śląsku* (1939).
- Po wybuchu II wojny światowej Zofia Kossak opuściła majątek rodzinny i wyjechała do Warszawy.
- Aktywnie działa w ruchu konspiracyjnym i prowadzi działalność charytatywną.
- Była współredaktorką pierwszego pisma podziemnego „Polska żyje" oraz tajnej gazetki dla młodzieży „Orlęta".
- Jako redaktorka tajnych pism była poszukiwana przez gestapo.
- W roku 1941 była współtwórczynią tajnej organizacji katolickiej Front Odrodzenia Polski (FOP).
- Współpracowała z Delegaturą Rządu Polskiego w Londynie.
- W 1942 roku Zofia Kossak zainicjowała utworzenie Komitetu Pomocy Żydom (kryptonim Żegota).
- Była autorką słynnego *Protestu*, który piętnował hitlerowskie zbrodnie na Polakach i Żydach i wzywał do ich ratowania.
- Za swą działalność na rzecz pomocy Żydom została po wojnie odznaczona medalem „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata".
- W 1943 roku pisarka została aresztowana i wywieziona do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu.
- W kwietniu 1944 została przewieziona do Warszawy i osadzona na Pawiaku, gdzie skazano ją na śmierć.
- Sto dni oczekiwania na wykonanie wyroku w stanie skrajnego wycieńczenia nie złamało jej woli i wiary.
- W zabiegów Delegatury Rządu i podziemia udało się ją uwolnić na dwa dni przed wybuchem Powstania Warszawskiego.

- Po wybuchu Powstania Warszawskiego Zofia Kossak włączyła się w akcję powstańczą.
- Całe powstanie przeżyła w walczącej Warszawie. W szeregach Armii Krajowej walczyli równocześnie jej syn Witold i córka Anna.
- Do 1945 roku przebywała wraz z córką w Częstochowie, gdzie spisała swoje wstrząsające wspomnienia obozowe w książce pt. *Z otchłani* (1946).
- Syn jej razem z ojcem, który przebył wojnę w niewoli niemieckiej, dostał się do Armii Polskiej we Włoszech.
- Po wojnie, zmuszona do opuszczenia kraju, wyjechała do Anglii.
- Mieszkała z rodziną najpierw w Londynie, a potem na farmie w północnej Kornwalii.
- Na emigracji Zofia Kossak powróciła do literatury.
- Powstały wysoko cenione przez zagranicznych krytyków i czytelników następujące książki: powieść z czasów biblijnych *Przymierze* (1952), zbiór opowiadań *Rok polski* (1955) oraz pierwszy tom opowieści rodzinnej *Dziedzictwo* (1956).
- W 1957 roku pisarka wraz z mężem powróciła do Polski. Początkowo zamieszkała w Warszawie, ale wkrótce osiadła w rodzinnych Górkach Wielkich.
- Ostatnie dziesięciolecie życia poświęciła pracy literackiej i publicystycznej.
- Kontynuowała „sagę rodzinną", wydając dalsze dwa tomy *Dziedzictwa* (t. II 1964, t. III 1967) przy współpracy z mężem.
- Napisała również wraz z mężem książkę *Troja Północy* (1960).
- Zofia Kossak zmarła w dniu 9 kwietnia 1968 roku w Bielsku-Białej.
- Została pochowana na wiejskim cmentarzu w ukochanych Górkach Wielkich, w grobie rodzinnym obok grobu rodziców.